Bir akademisyen olarak gıpta ile okuduğum makalede *Moğolların Gizli Tarihi*'nin başlangıcında anlatılan Moğolların ortaya çıkışına dair efsanede geçen üç mitik unsurun Doğu ve Batı mitolojilerindeki benzerliklerini takip ederek bu benzerliğin neden olmuş olabileceğine dair fikir ileri sürülmeye çalışılıyor. Finch önce Cengiz'in efsanevi atası Börteçine ile Alan Goa, Duva Sohor ve Dobun Mergen'in karısı Alan Goa'dan yola çıkarak üç mitik unsur belirler. Bunlar mucizevi doğum, terk edilen bebek ve vahşi çocuk mitemleridir. Daha sonra bunların hem Doğu hem Batı efsanelerindeki benzerlerini sıralar. Altay kavimlerinin yanı sıra Türk, Çin, Kore, Tibet türeyiş efsanelerinde, Yukagir ve Nartların efsanelerinde, Buddhist, Mecusi ve Hıristiyanlığın doğuşu ile ilgili anlatılan hikâyelerde Yunan ve Roma mitolojilerinden de örnekler vererek *Gizli Tarih*'te anlatılan efsane ile benzerliklerini gözler önüne serer. Benzerliklerin izlerini İrlanda ve Kelt mitolojisinde sürer ve kaynağına dair bir kanaat oluşturur.

Büyük Avrasya kıtasının iki ucunda ve birbirinden binlerce kilometre uzaklıktaki iki kişiye ait efsanelerdeki benzerliğin mutlaka bir nedeni olması gerektiğini düşünen Finch bu nedeni bulur. Ona göre benzerlik ve ortak nokta olması çok zayıf bir ihtimaldir. Bağlantıyı sağlayan Toharlardır. En doğuda olmasına rağmen dilleri İtalyanca ve Keltçeye benzeyen bu kavim Batı Avrupa'dan doğuya göç edip Doğu Türkistan'a yerleşmiş ve Batı ve Kuzey Avrupa inanç ve efsanelerini taşımış olmalıdır.

Finch'in bu iddiası doğru ise 1215'te tarih sahnesinden silinen Toharların, Türklerle çok uzun asırlar birlikte yaşadıkları ve Türkler arasında eridikleri düşünülünce benzer bir iddianın Türklerle ilgili olarak da ileri sürülebilme imkânı doğabilir.

Her iddia sağlam delil ve mantık içinde izah edildikten sonra ileri sürülmesinde de mahzur yoktur. Bu çalışmanın bu tür tartışmalara akademik bir ciddiyet ve düzey getireceğine inanıyorum.

MOĞOLLARIN GİZLİ TARİHİ'NDEKİ ÜÇ EFSANEVİ KONU

Tarihi 1240'lara kadar uzanan[1] *Moğolların Gizli Tarihi*'nde *(The Secret History of the Mongols)*, merak uyandıran ve dikkat çeken efsanevi birçok paragraf bulunmaktadır. Bunların tamamı, Cengiz Han'ın üyesi olduğu Borçigin boyunun şeceresi de dâhil olmak üzere Moğolların kökenlerinin anlatıldığı birinci bölümde yer almaktadır ve aynı bölümde *Gizli Tarih*'in Borçigin boyunun atası olarak adlandırdığı Bodoncar'ın ve Cengiz Han'ın babası olan Yesügey Bahadır'ın hayatlarının anlatıldığı kısımlar Yesügey'in ölümüyle sona erer. O zaman Temuçin dokuz yaşındaydı. *Gizli Tarih*'in geri kalan kısmı Temuçin'in çocukluk, gençlik yıllarını ve yaptığı işleri anlattığı için *Gizli Tarih*'in, *Cengiz Han'ın Hayatı* (*The Life of Chinggis Khan*) adıyla adlandırılması daha doğru olur.

Gizli Tarih Cengiz Han'ın efsanevi atası Börteçine* (Boz Kurt) ve Goa Maral'a (Ala Geyik) kadar giden soyağacının sıralanmasıyla başlar.[2] Metinde şöyle geçmektedir:[3]

"Cengiz Han'ın ilk atası yukarıdaki cennetin belirlediği talihle doğan Börteçine (Boz Kurt) idi. Onun karısı Goa Maral (Ala Geyik) idi. Onlar denizi geçtiler. Onon Irmağı'nın kaynağındaki Burhan'a yerleştiler ve Bataçihan doğdu."

Daha sonraki bir tarihte, 1621 ve 1628 arasında yazılan bir tarih kitabı olan *Altan Tobci*'de (*Altın Özet*) hikâye bura-

---

1 Paul Pelliot, *Histoire secréte des Mongols*, Adrien Maisonneuve, Paris, 1949, s. 2.

* Moğolca özel isimlerin imlasında Türkiye'de yaygın kullanımı tercih edildi. -çn.

2 Pelliot, *age,* s. 5; Francis Woodman Cleaves, *The Secret History of the Mongols*, Harvard University Pres, Cambridge, Mass., 1982, s. 1.

3 *cinggis qayan-u huja'ur de'ere tenggeri-ece jaya'atu töregsen börte cino aju'u. gergei inu qo'ai maral aji'ai. tenggis ketüljü irebe. onan müren-ü teri'ün-e burqan qaldun-a nuntuylagu töregsen bataci qan aju'u* (*Gizli Tarih* § 1) *"cinggis qayan-u huja'ur"* tabiri, bazı yazarlar tarafından çalışmanın tamamının asıl başlığı, yani *Cengiz Han'ın Kökeni* (*The Origin of Chinggis Khan)* olarak olarak kabul edilmiştir.

dan başlamaz. Cengiz Han'ın soyağacı Hindistan ve Tibet krallarının arasında sıralanır. Börteçine'den (burada Börte Činoa) sekiz kuşak önce Hindistan'da Magadalı Kral Maha Samadi Kusala'nın oğlu Kral Sarba'nın oğlu olan bir prens vardı. Bu çocuk açıkça ilahi işaretler gösteriyordu. Saçları turkuaz mavisiydi, avuç içleri ve tabanları yassıydı ve göz kapakları aşağıdan yukarıya doğru kapanıyordu. Bu durum karşısında endişeye kapılan bir kimse –metin kim olduğu konusunda herhangi bir bilgi vermiyor– çocuğu bakır bir kutuya yerleştirdi ve Ganj Irmağı'na attı. Nepal ile Tibet arasında yaşlı bir adam kutuyu ırmaktan çıkardı ve içinde bir çocuk buldu. Çocuk on altı yaşında iken, dağlarda, kendisini Tibet kralı olmaya ikna edecek diğer Tibetlilerle karşılaştı, metin şöyle devam ediyor: "O, Tibet'in ilk kralı Küjügün Sandali-tu Qayan idi." Tibetçesi "gNah-khri bt-san-po" olan Küjügün Sandali-tu Qayan ismi cennetten kutsal dağa inen efsanevi bir figür olan ilk Tibet kralının ismidir ve bu çocuk da isminin bir parçası olarak Sandali-tu Qayan unvanını alan yedi kralın ilkidir. Börteçine'nin babası da bu kralların sonuncusudur.[4]

Gizli Tarih'in Börteçine ve Goa Maral ile başlamasına rağmen, *Altan Tobci* onlardan sadece Buddhist bağlamında bahsetmemekte aynı zamanda Börteçine'nin aniden ortaya çıkmasını açıklamakta ve bize onun nereden geldiğini anlatmaktadır. Börteçine ve kendisinden büyük iki kardeşi arasında bir tartışma olduğunu ve sonucunu metin bize anlatmaktadır:[5]

---

[4] Charles R. Bawden, *The Mongol Chronicle Atlan Tobci*, Otto Harassowitz, Wiesbaden, 1955, s. 112, krş. Beorge N. Roerich, *The Blue Annals*, ilk yayın Calcutta 1949, Tıpkıbasım Motilal Banarsidass, Delhi, 1979, s. 36, ve Rolf A. Stein, *La Civilisation tibetain*, L'Asiatheque/Le Sycomore, Paris, 1981, s. 9.

[5] *Börte cinoa umara jüg tenggis dalai getüljü jad-un yagar. ere ügei quoa maral nere-tü ökün-i abcu. jad-unyajar-tur nutuylan sayuju. mongyol omoy-tan bolba. tegün-ü köbegün batai cayan* (*Altan Tobci*, s, 4; Bawden, *alıntılanan yer*).

"Kuzeydeki gölü geçip halkımın yaşadığı yurda geldikten sonra Goa Maral adında bir kızı kendine eş aldı, kavminin yurduna yerleşti ve Moğol kavmine dâhil oldu. Onun oğlu Bataçihan idi."

Gizli Tarih'te adı geçen çiftin gerçekten hayvan mı olduğu yoksa kendilerine hayvan ismi verilmiş insanlar mı olduğu konusunda metnin içinden deliller bulmak mümkün değildir. Metinde Börteçine için "erkek çocuk", "erkek evlat" anlamına gelen *köbegün* kelimesi Goa Maral için ise "kız çocuk", "kız evlat" anlamına gelen *ökin* kelimesi kullanıldığından *Altan Tobci*'nin yazarı ikinci seçeneği tercih etmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta ya da diğer Moğol tarih kitaplarında kendilerine hayvan ismi verilmiş başka karakterlere de rastlanmamaktadır ancak Altaylı diğer topluluklara ya da aynı coğrafyada yaşayan milletlere ait tarih kitaplarında atalara hayvan ismi verilmesine rastlanmaktadır.

Örnek vermek gerekirse; Moğollar imparatorluklarının soyağacını tarihî karakterlerle aynı kaynaklara dayandırırken Tibetliler tarih kitaplarında soylarının biri maymun diğeri tam anlamıyla canavar olmayan ama gulyabani olan yani neticede insan olmayan varlıklardan geldiğini söylemektedir.[6] *Blue Annals*'ta Hor'dan (Moğollordan) bahseden bölümde, sBor-ta-che (Börteçine) "Göklerin oğlu" (gNan-gyi bu) olarak isimlendirilir.[7] *Deb-ther dmar po gsar-ma*'da da aynı isim kullanılır.[8] *Hor-chos-byun*'de, o *Porta Zeba* olarak adlandırılır ve bu metinde *Kral Khri-gum btsan-po*'nun oğlu *Nya-khri* ile bir tutulur.[9]

---

6 Stein, *age,* s. 9; Giuseppe Tucci, *Deb t'er po gsar ma-Tibetan Chronicles*, L'Istituto Italiano per il Medio ed Estremo Oriente, Rome, 1971, s. 141.

7 Roerich, s. 57.

8 Tucci, s. 178.

9 Pavel Poucha, *Die geheime Geschicchte der Mongolen,* Nakladatelstvi Ceskoslovenske Akademie Ved, Prague, 1956, s. 28.

Çin'de, kurt figürü T'u-chüeh veya Türkütlerin (Köktürk) kökeni olarak görülmektedir. Türkütlerin atası Batı Denizi'nin (Hsi Hai) kıyısında yaşadı. İstilacı komşu kabileler tarafından elleri ve ayakları kesilen on yaşındaki bir erkek çocuğu hariç kabilenin ve yöneticilerin hepsi katledildi. Bu çocuk bir kurt tarafından beslendi. Hayatı hâlâ tehlikede olduğu için "koruyucu bir melek" onu ve kurt bakıcısını denizin doğu tarafına götürdü ve oradan da günümüzde Turfan yakınlarındaki Karahoço (Qara-xoja) bölgesinde Kao-ch'ang'ın (Hoço) kuzeydoğusundaki dağlık bölgeye göç ettiler. Orada "sadece 200 li* uzunluğunda" bereketli bir ova buldular. Yeni yurtlarına yerleşince dişi kurt on tane erkek doğurdu. Çocuklar büyüdüklerinde, "kendileri için eşler buldular ve onlara ailelerinin adlarını verdiler." Bunların en cesuru Aşina idi. O bu insanların lideri oldu ve bu yüzden kökenlerinin sembolü olarak bir kurt başını benimsediler ve bayraklarında sembol olarak onu kullandılar.[10]

Altan Tobci'de yer alan benzer kısımlarda Börteçine'nin "denizi" veya "gölü" kendi başına geçtiği ve "kendi halkının" (*jaddun yajar-a ireged*) veya "(kendisine) yabancı bir milletin topraklarına" (eğer Pelliot'un tercümesinde geçen *jad* kelimesini yabancı anlamında kabul edersek) geldiği söylenmektedir. Bawden'in tercümesine göre Börteçine "Moğol kavminden idi"[11] fakat *mongyol omoy-tan* ibaresinde geçen *omay-tan* sıfatı çoğuldur ve bu yüzden Moğol kabilesinden olan "bizim halkımız" (kelimesi kelimesine halk) anlamına da gelebilir.

İç Asya Altay kavimlerine dâhil kişiler arasındaki totemizmin işaretleri olarak *Gizli Tarih*'te geçen Börteçine ve Goa Maral figürlerini ve Türkütlerin kurt başı sembollerini

* 1 li 576 metre -çn.

10 Henry H. Howorth, *History of Mongols*, Longmans, Gren, and Co., London, 1876, c. 1, s. 33.

11 Bawden, *Altan Tobci*, a.y.

kabul etsek de etmesek de buradaki asıl konu orijinal efsaneyi yeniden düzenlemek amacıyla *Gizli Tarih* ve diğer Moğol tarih kitaplarındaki efsanevi unsurları gerçek tarih kitaplarından ayırmaktır. *Altan Tobci* ve *Gizli Tarih*'teki Börte Çine ve Goa Maral'dan kısaca bahsetmek "atalarının hayvan olması" motifini anlamlandırabilir.

Gizli Tarih'in birinci bölümü, Dobun Mergen (Keskin Nişancı Dobun ya da Bilge Dobun)[12] ve onun erkek kardeşi Duva Sohor/Sokor (Tek gözlü Duva) kısaca bahsedildiği bölümden öncesine kadar dokuz kuşak soyağacıyla devam eder. Bu kardeşlerin isimlerinden tarihî karakterler olabilecekleri açıkça anlaşılmaktadır; ataları hayvan olsaydı isimlerinde bir tane hayvan ismi (cino, cinoa "kurt", maral "dişi geyik") öncesinde ise hayvanların tüyleri için kullanılan bir renk (börte, börtü "gri, boz, kurşuni"; goa, go'ai, gowai "devetüyü rengi, sarı, sarımsı kahverengi") olması gerekirdi. Oysa *Gizli Tarih*'te yer alan isimlerin büyük bir kısmının kökenine inmek oldukça zordur ve bir sıfatla birlikte kullanılmaları hâlinde de sıfat ismin lakabı şeklinde kullanılır.

Sohor sıfatı ya "kör" ya da "tek gözlü" anlamlarına gelmektedir. Metinde "Duva Sohor alnının ortasında bir göze sahipti. Gözüyle çok uzakları görebilirdi" dendiği için burada tek gözlü anlamında kullanıldığı anlaşılmaktadır.[13] Bu tanım akla hemen Polyphemos figürünü getirse de metinde ya da ismin kendisinde bu kardeşin alnının ortasında tek gözü olması dışında herhangi bir şekilde devlere has bir özelliğe sahip olduğu belirtilmemektedir. *Gizli Tarih* bize sadece, Duva Sohor'un bir gün Dobun Mergen'le birlikte Burhan Haldun* Dağı'nda iken, çok uzakta, kavmiyle birlikte Tünggelik Deresi'ne doğru giden Alan Goa adında çok güzel bir kız gördüğünü ve ona kardeşinin adına evlenme

[12] *Secret History*, s. 3-17; Cleaves, s. 1-3.

[13] *Secret History*, s. 4; Cleaves, s. 1.

teklif etmek istediğini aktarır. Hikâyenin geri kalan kısmı Dobun Mergen hakkındadır. Duva Sohor'un dört oğlu olduğu ve Duvo Sohor'un ölümünden sonra amcaları Dobun Mergen'i hakir gördükleri ve onunla ilişkilerini kestikleri gibi bilgiler dışında Duva Sohor'dan bahsedilmemektedir.[14] Sayang Secen'in 1662 tarihli *The Erdeniyin Tobci* (Mücevherlerin Özeti) eserinde bu dört erkeğin isimleri Donoi, Doysin, Emneg ve Erke olarak geçmekte ve bu dört kardeşin Oyrat kavminin sırasıyla Ögled/Cungar, Bagatud/Torgut, Hoşut ve Kergüd/Kereyit/Kırgız (genellikle "Dörbed" ile birlikte söylenir) isimli dört boyunun kurucusu olduğu belirtilmektedir.[15] Duva Sohor, olağanüstü özellikleri (alnındaki tek göz, gözlerinin insanüstü görüş kabiliyeti) ile en azından, Polyphemos ile karşılaştırılan efsanevi bir şahsiyet olarak tanımlanabilir. İkinci efsanevi referans "dev" motifi olarak isimlendirilebilir.

Üçüncü efsanevi referans ve öbürlerinden çok daha uzun olanı Dobun Mergen'in karısı Alan Goa/Hoa ile ilgilidir. *Gizli Tarih* Alan Goa'nın Bügünetei ve Belgünetei adında iki oğlan çocuğu (ikiz olmaları muhtemeldir) doğurduğunu anlatmaktadır. Dobun Mergen'in ölümünden sonra Buhu Hatagi, Buhati Salci ve Bodoncar Munghah (Ahmak Bodoncar) adlarında üç oğlan çocuğu daha doğurdu. O zaman bu dul kadın ve çocuklarıyla birlikte yaşayan kişi Maalig Bayaud kabilesinden genç bir adamdı (o zaman bu dul kadın ve çocuklarıyla birlikte Mali Baya'ud kabilesinden genç bir adam da yaşıyordu). Bu genç adam çocukken, babasıyla birlikte ormanda avlanmakta olan Dobun Mergen'le karşılaşmıştı. Çocuğun babası çok fakirdi

---

* Buddhist olan Moğollar ve Türki kavimler Buddha'yı **Burhan** olarak adlandırmaktaydı, bu sebeple bu dağın isminin Sonsuz Buddha anlamına geldiği söylenir. Kentey Dağı olarak da bilinir. -çn.

14 *Secret History*, s. 11; Cleaves, s. 3.

15 Isaac Jacob Schmidt, *Geshichte der Ost-Mongolen und ihres Fürstenhauses, verfasst von Ssanang Sseetsen Chungtaidschi der Ordus* (St. Petersburg: N. Gretsch, 1829), s. 57 ve dipnot 6, s. 375.

ve Dobun Mergen'den küçük bir yiyecek karşılığında oğlunu hizmetçi (köle) olarak kabul etmesi için yalvarmıştı.[16]

Gizli Tarih Dobun Mergen'in çocuğu eve getirdiği zaman ile Alan Goa'nın üç çocuğuna hamile kaldığı zaman arasında ne kadar sürenin geçtiğini belirtmemektedir, fakat biz Bügünetei ve Belgünetei'nin anneleri ile ilgili anlattıklarından o zamanda köle çocuğun baba olacak kadar büyük olduğunu çıkarmaktayız. Anneleri hakkında herhangi bir şüpheyi akla getirmek gibi bir niyetleri olmasa da büyük kardeşlerin, küçüklerin babaları hakkındaki düşünceleri Alan Goa'nın kulağına gitti.

Beş erkek çocuğun hepsi, bu olaylar gerçekleştiği zaman oldukça büyümüştü; en azından Alan Goa'nın şüphelerini ortadan kaldırarak üvey kardeşler arasında çıkabilecek muhtemel ihtilafı engellemek için yaptığı açıklamayı anlayacak kadar büyümüş olmalılardı:[17]

"Her gece sarışın bir adam sis ışığıyla evime girer ve karnımı okşardı ve onun ışığı benim karnıma sızardı. Ayrılık vakti geldiğinde sarı bir köpek gibi sürünerek güneş veya aydan aldığı ışığın üzerinde dışarı çıkardı."

Bu hikâyenin efsanevi doğasına rağmen, buradan Alan Goa'nın kendisinin efsanevi bir şahsiyet olduğu sonucuna

---

[16] *Secret History*, s. 9-16; Cleaves, s. 2-3.

[17] *sünid büri ceugen sira gü'ün ger-ün erüge dotuya-yin gege-'er oroju ke'eli minu biliju gege'en inu ke'eli-tür minu singgegü büle'e. yarurun naran sarayin kili-yer sira noqai metü sicabaljaju yarqu büle'e* (*Secret History*, s. 21) Polliet *ceügen sira gü'ün*'u "un homme jaune brillant" şeklinde tercüme etmektedir. (A.g.e., s. 123) Cleaves "açık sarı adam" şeklinde tercüme etmektedir. (A.g.e., s. 4) Fakat ceügen cegen'in küçültülmüş biçimidir "blanc, comme la neige, bien clair, eclatant" (Jules Etienne Kowalevski, *Dictionaire Mongol-Russe Français*, Kazan: Imprimerie de I'Universite, 1844-49, s. 2124); Heanish "glanzed" olarak alır (Eric Haenisch, *Wörterbuch zu Manghol un Niuca Tobca'an*, Wiesbaden: Franz Steiner Verlag GmBH, 1962, s. 25) Karşılaştırınız Kalmuck tsegen "licht, hell, durchsichtig, weiss (wie 2b. weisser wein, fernterglas, wasser u. a.)" (G. J. Ramstedt, *Kalmückisches Wörterbuch*, Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura, 1976, s. 426a) Ben ceügen sire'yı "açık sarı" anlamında aldım.

varılmaz. Hikâyede belirgin tarihî bir matrisin (kalıbın) olması okuyucuda hikâyenin Alan Goa tarafından uydurulduğuna dair bir şüphe uyandırabilir. Veya bu gayrimeşru üç çocuktan herhangi birisi doğumlarının meşru olup olmadığının başkaları üzerindeki utanç verici etkilerini ortadan kaldırmak için aynı şeyi yapmış olabilir. Semavi misafirin fiziksel özelliklerinin detaylı bir şekilde anlatılması -*Gizli Tarih*'te "açık sarı adam", *Altan Tobci*'de "sarımtrak beyaz çocuk", Ebü'l-Gazi Bahadır Han'ın eserinde [*Şecere-i Terâkime*] "beyaz tenli ve lacivert gözlü"- bize sonradan doğan çocukların hepsinin olmasa da en azından birisinin, kendilerinden daha büyük olan Dobun Mergen'in meşru çocuklarına kıyasla daha açık tenli olduklarını düşündürmektedir. Ebu'l-Gazi Bahadır Han, Borçigin kavminin ismini "lacivert gözlere sahip" şeklinde açıklamakta ve Alan Goa'yı ziyaret eden semavi misafirin fiziksel görünümü dikkate alındığında Alan Goa'nın sözlerinin doğruluğunun atalarının dokuzuncu kuşağında gözlemlenebildiğini söylemektedir.[18] Bodoncar, Borçigin kabilesinin soyağacı kendisinin üzerinden devam ettiği ve üç kardeş arasında hem fiziksel olarak diğerlerine benzemediği hem de bazı bakımdan "aptal/çılgın" sözünü kendi kendine kazandığı için geleceği en parlak olanı idi.

Alan Goa'nın ölümünden sonra Bodoncar'ın dört kardeşi ona karşı birleştiler ve Bodoncar'ın "geri zekâlı ve aptal"[19] olduğunu öne sürerek malları kendi aralarında eşit

---

[18] Petr I. Desmaisons, *Histoire des Mongols et des Tatares par Aboul-Ghâzi Behadour Khân*. İlk baskı St. Petersburg'da, 1871-74. Tıpkıbasım, Philo Press, Amsterdam, 1970, s. 72.

[19] Moğolcada kullanılan ifade *mungaqy buda'u*'dur. Ben *buda'u*'yu "geri zekâlı" şeklinde tercüme ettim. Krş. Kalm. budu "dumm aptal, tölpelhaft idiot foolish, verworren dağınık" (Ramsted, 57b). Bununla birlikte anlam burada daha kuvvetli bile olabilir. Bu kelimenin kökü *budu-* "teindre (un tissu, la toile)" (Kowalewski, 1180b) fiilinde bulunur. *budo'u*'nun aynı zamanda "kafası karışık, deli" anlamlarına da gelmesi

bir şekilde paylaştılar. Bunu yapma gerekçeleri, Moğollar arasında mirasın, erkek evlatlardan en gencine verilmesi kanununu bildiğimizde daha iyi anlaşılmaktadır. Bundan dolayı, annesi öldüğü zaman bütün sürüler ve taşınabilir mallar (menkuller) haklı olarak ona verilmeliydi. Normalde, büyük erkek evlatlar henüz babaları sağken evlenmeye hazır oldukları zaman mirastan kendilerine düşen kısmı alıyorlardı, en küçük çocuk ise anne ve babasıyla kalıp öldüklerinde geriye kalan her şeyin sahibi oluyordu.[20] Bodoncar, öz kardeşlerini tekrar kendi safına çekmek için dilden dile dolaşan bu mucizevi doğum hikâyesini uydurmuş olabilir. Çünkü *Gizli Tarih*'te anlatılanlara göre, uzun bir süre önce Bodoncar'ın çetebaşı olduğu bir baskında beş kardeşin hepsi birleşmişti.[21]

Her durumda, "mucizevi doğum" motifi olarak adlandırılabilecek bu hikâyenin uydurma olmadığı bellidir, bazı unsurlar ya daha önceki geleneklerden geriye kalanlardır ya da bazı dış kaynaklardan ödünç alınmıştır. Kaynağı ne olursa olsun, Borçigin kabilesinin veya Cengiz Han ve onun soyunun yönetme hakkının tanrısal olduğu iddiasının tasdik edilmesi açısından bu epizot *Gizli Tarih*'in yazıldığı devirde kabul görmüştür.

---

mümkündür. Kelimenin Ordos fiili *b*ū- 'etre en extase etre posseédé (ecstatic being – cin çarpmış) (Mosteart, 89a) ile ilgili olması halinde *buda'u* kelimesinin kullanımı Bodoncar'ın çılgınlığı ve onun ilahi kökenli olması arasında bir ilişki kurabilir.

[20] Sechin Jagchid and Poul Hyer, *Mongloia's Culture and Society,* Westview Press, Boulder Colorado, 1979, s. 251-253; Anatoly M. Khazanov, *Nomads and the Outside World,* University of Visconsin Press, Madison, 1983, s. 126.

[21] *Secret History*, s. 33-39; Cleaves, s. 7-8.

ALTAY KAVİMLERİNDE "HAYVAN ATA" VE "MUCİZEVİ DOĞUM" MOTİFLERİ